

הכנסת
היועצת המשפטית לכנסת

(סימוכין: 2025-052251)
ירושלים, ט"ו בשבט התשפ"ה
13 בפברואר 2025

לכבוד
חברות וחברי הכנסת

שלום רב,

הנדון: הנחיה בענין איסור עיסוק נוסף של חברי הכנסת

בהתאם לסעיפים 13א-13 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951, חל איסור על חברי הכנסת לעסוק בעיסוק נוסף. סעיפים אלו, לצד סעיפים 13-14 לכללי האתיקה לחברי הכנסת והחלטות ועדת האתיקה, מפרטים מגבלות שונות וחריגים בענין זה. בהנחיה שלפניכם ריכוז ופירוט של הדין בנושא זה, ואני עומדת לרשותכם לכל הבהרה.

בכבוד רב,

שגית אפיק

הכנסת היועצת המשפטית לכנסת

עיסוק נוסף של חברי הכנסת

א. הכלל – איסור עיסוק נוסף

1. **האיסור:** בהתאם לסעיף 13א(א) לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951 (להלן – החוק), "חבר הכנסת לא יעסוק בכל עסק או בכל עיסוק נוסף, למעט עיסוק בהתנדבות וללא תמורה". האיסור על עיסוק נוסף מנוסח באופן רחב והוא נועד למנוע ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו של חבר הכנסת כנבחר ציבור לבין כל עיסוק אחר. כמו כן, האיסור על עיסוק נוסף הולם את הוראות כללי האתיקה, לפיהן עיקר זמנו ומרצו של חבר הכנסת יופנה לפעילות פרלמנטרית וציבורית.¹

2. החוק, כללי האתיקה והחלטות ועדת האתיקה, מונים רשימת עיסוקים אסורים כמפורט להלן:

א. עיסוק נוסף **בשכר** – לרבות עיסוק **חד פעמי**², או עיסוק שיש בצדו **תמורה כספית או תרומה חומרית** אחרת לרבות העמדת משרד, שירותי משרד או רכב לרשות חבר הכנסת, לצרכיו הפרטיים או לצורך העיסוק שבו הוא עוסק בהתנדבות.³

ב. עיסוק בשכר ב**שותפות** עם אחר, לרבות עובד או שלוח⁴;

ג. **ייצוג או ייעוץ** עבור אדם אחר בשכר⁵;

ד. **פעילות שדלנית**, בין בשכר ובין ללא שכר;

ה. מתן **הרצאות** או הופעות בשכר בארץ או מחוץ לארץ⁶;

ו. **תפקיד ניהולי או חברות במועצת מנהלים של חברה עסקית**, בין בשכר ובין ללא שכר, ואף אם חבר הכנסת אינו מחזיק במניותיה של החברה⁷;

ז. תפקיד ניהולי, בין בשכר ובין ללא שכר, במוסד, בחברה, בעמותה או בכל גוף אחר המקבל, בין במישרין ובין בעקיפין, הקצבה ייחודית⁸.

ח. חברות במועצת המנהלים של **תאגיד שהוקם לפי חוק** או של **גוף ממשלתי**⁹;

¹ סעיף 13א(א) לחוק.

² סעיף 13א(א) לחוק.

³ סעיף 13א(א) לחוק.

⁴ סעיף 13א(א) לחוק.

⁵ סעיף 13א(א) לחוק.

⁶ סעיף 14 לכללי האתיקה.

⁷ סעיף 13א(א) לכללי האתיקה.

⁸ ראו סעיף 14א(א) לחוק; "הקצבה ייחודית" - הקצבה לגוף שאינו מוסד ממוסדות המדינה, הנקוב בשמו בחוק התקציב, והמהווה למעלה מרבע מתקציבו של אותו גוף.

⁹ סעיף 13א(ב) לכללי האתיקה.

ט. כהונה בתפקיד מטעם הממשלה או נושא משרה במדינה, בין בתמורה ובין ללא תמורה, וזאת לאור עקרון הפרדת הרשויות ובהתאם לכללי האתיקה¹⁰.

י. **עיסוק כעורך דין**, אף ללא תמורה, לרבות אימות תצהירים. בהתאם להחלטת ועדת האתיקה, עיסוק במקצוע עריכת הדין יוצר פוטנציאל מובהק לניגוד עניינים ולפגיעה בתדמית הכנסת. חתימה על תצהירים, שלרוב נחתמים לצורך הגשת בקשות לרשויות המדינה, עלולה ליצור מצג כלפי אותן הרשויות לפיו חבר הכנסת עומד מאחורי הבקשה. בנוסף, על חבר כנסת חדש שעסק בעריכת דין, עם היבחרו, לדאוג ששמו יוסר משם הפירמה במשרד בו היה שותף בטרם נבחר לכנסת, אלא אם כן, קיבל היתר להותרת שמו מוועדת האתיקה. עם זאת, חבר הכנסת רשאי להמשיך את חברותו בלשכת עורכי הדין¹¹.

יא. **כהונה כנבחר בגוף ציבורי** אף שלא בשכר: "גוף ציבורי" לענין זה – רשות מקומית, מועצה דתית, ההסתדרות החדשה, הסתדרות העובדים הלאומית, ההסתדרות הציונית העולמית (לרבות תפקיד נשיא הקונגרס, חבר הנהלת ההסתדרות הציונית או יו"ר ההנהלה, חבר הוועד הפועל הציוני או חבר נשיאות הוועד הפועל, חבר בית הדין העליון או יו"ר בית הדין ולמעט ציר ישראלי לקונגרס העולמי)¹². האיסור על עיסוק כנבחר בגוף ציבורי חל אף במקרים בהם הכהונה היא ללא תמורה.

כהונה כנבחר בגופים המפורטים בסעיף זה פוקעת באופן מידי עם תחילת הכהונה כחבר הכנסת ואינה נתונה לתקופת מעבר. זאת, בשונה מעיסוקים אחרים, וכפי שיבואר בהמשך¹³.

יב. **עיסוק ללא תמורה שיש בו אחד מאלה**: חבר הכנסת לא יעסוק בעסק או בעיסוק נוסף, אף ללא תמורה, אם יש בו אחד מאלה: פגיעה בכבוד הכנסת, פגיעה במעמדו כחבר כנסת או בחובותיו כחבר הכנסת; חשש של ניצול לרעה או השגת כל יתרון או העדפה אישיים בשל היותו חבר הכנסת; ניגוד עניינים בין העיסוק הנוסף לבין תפקידו כחבר הכנסת¹⁴.

ב. החריג – עיסוק נוסף מותר

3. החוק וכללי האתיקה מפרטים גם עיסוקים, שכלל, לא יראו בהם כעיסוק בעסק או כעיסוק נוסף אסור, ועל כן ניתן לעסוק בהם במקביל לכהונה בכנסת. יודגש כי גם במסגרת עיסוקים אלו יש להימנע מלעסוק בעסק או בעיסוק נוסף, אף ללא תמורה, שמתקיים בו אחד מהמפורטים בפסקה 2 לביל¹⁵; וכן רצוי להיוועץ אף לגביהם מבעוד מועד עם היועצת המשפטית לכנסת.

¹⁰ ראו סעיף 13 לכללי האתיקה לחברי הכנסת; מינוי ממשלתי יכול שיהיה על ידי הממשלה, שר, סגן שר או נושא משרה אחר בשירות המדינה. ניתן לקבל את אישורה של ועדת האתיקה מטעמים מיוחדים להמשיך לעסוק בתפקיד כאמור.

¹¹ ראו סעיף 13א(ב)(4) לחוק וכן החלטת ועדת האתיקה מס' 52/20 מיום 13.3.18 והחלטת ועדת האתיקה מס' 25/17 מיום 1.1.08.

¹² ראו סעיף 13א(1) לחוק והחלטת ועדת האתיקה מס' 17/17 מיום 3.7.2007.

¹³ בשונה מכך, כאשר חבר הכנסת מכהן בתפקיד של עובד בגופים הללו, כהונתו לא פוקעת באופן מידי ועליו לפעול לסיימה בהתאם לכללי העיסוק הנוסף.

¹⁴ סעיף 13א(ב) לחוק.

¹⁵ סעיף 13א(ב) לחוק.

4. אלה הם עיסוקים מותרים לחברי הכנסת:

א. **פעילות הנושאת אופי ציבורי**, לרבות תפקיד ניהולי במוסדות ובגופים ציבוריים, אף אם הם מקבלים תמיכה מרשות ציבורית, ובלבד שיתקיימו כל אלה: העיסוק יעשה בהתנדבות וחבר הכנסת לא יקבל כל תמורה בעבור מילוי תפקידו בגוף הציבורי או בקשר למילוי תפקידו האמור; חבר הכנסת לא יפנה לרשות ציבורית, לרבות משרד ממשלתי ורשות מקומית, בבקשה לקבלת תמיכה כספית או טובת הנאה אחרת עבור הגוף; חבר הכנסת יימנע מכל אפשרות של ניגוד עניינים, ובכלל זה לא יקדם בכנסת עניינים הקשורים לגוף בו הוא מכהן; חבר הכנסת לא יעסוק בגיוס כספים ישיר עבור הגוף, אך הוא רשאי להשתתף באירוע שמטרתו גיוס כספים; חבר הכנסת לא יעשה שימוש בתואר חבר הכנסת בקשר לענייני הגוף בו הוא מכהן.¹⁶

ב. חבר הכנסת רשאי **להחזיק במניות**, כל עוד מדובר בתיק מניות מבוזר ולחבר הכנסת אין השפעה על שינויים בשווי מניותיו והוא אינו מהווה בעל שליטה¹⁷. בחלק מהמקרים ובהתאם לנסיבותיהם, יש לערוך הסדר פרטני שיאפשר על ידי ועדת האתיקה, כגון העברת המניות לנאמנות עיוורת או החזרתן ובמקרים מסוימים אף מכירתן, והכל בהתאם לנסיבות הייחודיות של חבר הכנסת ועיסוקו הקודם. לפיכך, יש לקיים התייעצות מוקדמת עם היועצת המשפטית לכנסת בענין זה וייתכן שיידרש גם אישור ועדת האתיקה בהתאם לנסיבות הפרטניות.

ג. חבר הכנסת רשאי **לקבל הכנסה מנכס**¹⁸, למשל, מהשכרת דירה שבבעלותו או בבעלות משפחתו ככל שהדבר לא עולה כדי עיסוק. במקרה של הכנסה לא שגרתית מנכס, מומלץ להתייעץ עם היועצת המשפטית לכנסת וייתכן שיידרש גם אישור ועדת האתיקה בהתאם לנסיבות הפרטניות.

ד. לא יראו כעיסוק נוסף **חברות קיבוץ**, מושב שיתופי או אגודה להתיישבות שהכנסותיה אינן מחלוקות בעיקרן לחבריה¹⁹.

ה. חבר הכנסת רשאי **לקבל הכנסה מיצירה** ספרותית, דרמטית, מוסיקלית או אומנותית, שיצר בעבר או שנוצרה במהלך כהונתו²⁰. במקרה של הכנסה לא שגרתית מיצירה, יש להתייעץ עם היועצת המשפטית לכנסת וייתכן שיידרש גם אישור ועדת האתיקה בהתאם לנסיבות הפרטניות.

ו. חבר הכנסת רשאי **לעסוק בפעילות במסגרת סיעתו או מפלגתו**²¹, ובלבד שאינו מקבל שכר עבור פעילות זו. לצורך פעילות זו, רשאי חבר הכנסת לקבל מהסיעה או מהמפלגה משרד, שירותי משרד, רכב ונהג.

ז. כאמור לעיל, חבר הכנסת רשאי לכהן בתפקיד ציר ישראלי לקונגרס העולמי. זאת, משום שהצירים הישראליים אינם נבחרים לתפקיד, ולאור מהות התפקיד והזמן הנדרש לביצועו²².

¹⁶ סעיף 13 לכללי האתיקה.

¹⁷ והוא אינו נושא כל תפקיד בתאגיד סעיף 13א(ג)(1) לחוק.

¹⁸ סעיף 13א(ג)(2) לחוק.

¹⁹ סעיף 13א(ג)(3) לחוק.

²⁰ סעיף 13א(ג)(4) לחוק.

²¹ סעיף 13א(ד) לחוק.

²² החלטת ועדת האתיקה, מיום 3.7.2007.

ג. תקופת מעבר לחבר כנסת חדש

5. חבר הכנסת שלא כיהן כחבר הכנסת ערב בחירתו, נדרש לסיים בהקדם כל עיסוק קודם שהיה לו ושסאסור לחבר הכנסת לעסוק בו²³.
6. יחד עם זאת, לחברי הכנסת החדשים נקבעה תקופת מעבר, שנועדה לאפשר להם לסיים את הטיפול בעניינים קיימים במסגרת אותו עיסוק²⁴. **תקופת המעבר המקסימלית** המותרת בחוק היא **עד שישה חודשים**²⁵, ואורכה תלוי בנסיבות הפרטניות ובסוג העיסוק; בתקופה זו, כאמור, על חבר הכנסת החדש לפעול לסיום העיסוק הנוסף בהקדם ואסור לו לפעול בעניין חדש במסגרת העיסוק הקודם.
7. על חבר הכנסת הנדרש להמשיך לעבוד בתקופת המעבר לפנות ליועצת המשפטית לכנסת להנחייתה באופן ספציפי, הן באשר למשך התקופה והן באשר לשאלת אופן העיסוק, לרבות בדבר קבלת שכר, והצורך גם באישור של ועדת האתיקה.
8. **ענין אישי בתקופת המעבר**: כל עוד ממשיך חבר הכנסת לעסוק בעיסוקיו הקודמים, עשוי להיות לו עניין אישי בדיונים והצבעות בכנסת הנוגעים להם ועליו להיות ער לאפשרות זאת ביתר שאת. לפיכך, מוטלת על חבר הכנסת אחריות וחובה לבחינת המגבלות לרבות חובת גילוי בשל עניין אישי. לעניין זה, מומלץ להתייעץ מראש עם היועצת המשפטית לכנסת.

ד. שהייה בחופשה ללא תשלום (חל"ת) ממקום העבודה הקודם

9. חבר הכנסת רשאי לשהות בחל"ת ממקום העבודה שבו עבד טרם תחילת כהונתו. זאת נוכח ההבנה שהכהונה בכנסת היא זמנית, וראוי לאפשר לחבר הכנסת לשוב לעבודתו הקודמת לאחר סיום הכהונה בכנסת ולשמור על זכויותיו²⁶.
10. שהייה בחופשה ללא תשלום תתאפשר בתנאים הבאים:
- א. על חבר הכנסת להודיע לוועדת האתיקה בסמוך לאחר תחילת כהונתו כי הוא מעוניין לשהות בחופשה ללא תשלום מעובדתו הקודמת;
- ב. חבר הכנסת לא יכהן כיושב ראש או חבר בוועד העובדים של מקום העבודה²⁷;
- ג. חבר הכנסת לא יקבל כל תמורה ממקום העבודה הקודם;
- ד. חבר הכנסת יקפיד שלא להימצא במצב של ניגוד עניינים בשל היותו בחופשה ללא תשלום. לשם כך, עליו להימנע מלעסוק בעניינו של מקום העבודה הקודם במסגרת פעילותו הפרלמנטרית והציבורית, לרבות קידומו מול גורמים בכנסת, בממשלה או ברשויות מקומיות²⁸.
- ה. מקום העבודה מאפשר לעובדיו לשהות בחל"ת.

²³ סעיף 13ד(א) לכללי האתיקה.

²⁴ שם.

²⁵ סעיף 13א(ה) לחוק.

²⁶ סעיף 13ג לכללי האתיקה.

²⁷ החלטת ועדת האתיקה מס' 17/20, מיום 29.3.2016.

²⁸ עיסוק פרלמנטרי בתחום העיסוק הרחב של מקום העבודה הקודם עשוי להיות אפשרי. מומלץ להתייעץ מראש עם הייעוץ המשפטי לוועדת האתיקה. לעניין זה, ראו: סעיף 13ג לכללי האתיקה והחלטת ועדת האתיקה מס' 17/20, מיום 29.3.2016.

11. עם זאת, חבר הכנסת רשאי לעסוק במסגרת פעילותו הפרלמנטרית בתחום הרחב שבו עוסק מקום עבודתו הקודם, ובלבד שהפעילות לא תמוקד במקום העבודה הספציפי בלבד.²⁹

ה. האיסור על שימוש בתואר תפקיד חבר הכנסת בפעולה הכרוכה בעסקו או במקצועו

12. על חבר הכנסת חל איסור להשתמש בתואר תפקידו בכל פעולה הכרוכה בעסקו או במקצועו.³⁰
13. חל איסור גם על שימוש בסמל הכנסת או בסמל המדינה בקשר לעיסוק הנוסף, שכן הדבר עלול להטעות את הציבור.³¹
14. בנוסף, חל איסור על שימוש בנייר מכתבים הנושא כותרת "הכנסת" או כותרת ועדה מוועדות הכנסת, לרבות כותרת התפקיד בו חבר הכנסת נושא למכתביו האישיים או למטרות שאינן קשורות למילוי תפקידו כחבר הכנסת.³²

ו. עיסוק נוסף של יועץ פרלמנטרי

15. יועץ פרלמנטרי המעוניין לעסוק בעיסוק נוסף בשכר נדרש למלא טופס המצוי כנספח לחוזה ההעסקה שלו, ובו יש לכלול אישורים **בכתב** מאת חבר הכנסת המעסיק ומאת היועץ המשפטי לכנסת.³³
16. בהתאם להחלטת ועדת האתיקה, כמעסיקו של היועץ הפרלמנטרי, על חבר הכנסת להכיר ולפעול בהתאם להחלטות ועדת הכנסת בעניינם ולהוראות הסכם ההעסקה עמם, ובכלל זאת על ההוראות הנוגעות למגבלות על עיסוק נוסף.³⁴
17. חל איסור על יועץ פרלמנטרי לעסוק בכל עיסוק נוסף, בין בתמורה ובין ללא תמורה, אם הוא אינו הולם את מעמדו כיועץ פרלמנטרי או שהוא מונע ממנו לשמש בתפקידו כיועץ במשרה מלאה. זאת, למעט במקרים המנויים להלן, ובאישור מוקדם של היועצת המשפטית לכנסת, שנועד להבטיח כי היועצים הפרלמנטריים ואף חברי הכנסת עצמם לא יפעלו בניגוד עניינים או במראית עין של ניגוד עניינים.
18. יועץ פרלמנטרי רשאי לעסוק בעיסוק נוסף **בשכר** בתנאים הבאים:
- א. העיסוק הנוסף אינו קשור, במישרין או בעקיפין, וכן באופן כספי או עסקי כלשהו, לתפקידו כיועץ פרלמנטרי, ואינו מעורר חשש לניגוד עניינים בין העיסוקים השונים.
  - ב. העיסוק הנוסף לא יפגע ביכולתו של היועץ לבצע את עבודתו כיועץ פרלמנטרי; לא יפגע בטיב העבודה כיועץ; לא יתבצע בשעות העבודה כיועץ במשרה מלאה; ולא ייעשה שימוש במשאבי הכנסת לטובת העיסוק הנוסף.
  - ג. שכרו השנתי של היועץ מהעיסוק הנוסף לא יעלה על 50% משכרו הקובע באותה שנה כיועץ פרלמנטרי.

²⁹ שם.

³⁰ סעיף 14(א) לחוק.

³¹ החלטת ועדת הכנסת מיום ט"ז באדר א' התש"ס – 22 בפברואר 2000; החלטת ועדת האתיקה מס' 28/17 מיום 1.4.2008.

³² החלטת ועדת האתיקה בענין "שימוש בנייר המכתבים של הכנסת" מיום 28.5.1986 ו-25.11.1986.

³³ סעיף 40ד להחלטת שכר חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א-2001.

³⁴ החלטת ועדת האתיקה מס' 29/20, מיום 25.1.2017.